

Sygn. akt **III AUa 1590/22**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Karolina Majchrzak

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2024 r. w Poznaniu

sprawy **Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanych: B. K., S. S.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 26 października 2022 r. sygn. akt IV U 1460/20

uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej.

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

1) Decyzją z dnia 25 maja 2020 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie art. 83 ust. 1 w zw. z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1, 5, 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych stwierdził, że przychód uzyskany przez **B. K.** w okresie stycznia 2015 r. do sierpnia 2015 r., od października 2015 r. do sierpnia 2016 r., od października 2016 r. do czerwca 2017 r. z tytułu świadczenia pracy w ramach zawartych umów zlecenia z Towarzystwem (...) (wcześniej Klub Sportowy (...)), jest przychodem ze stosunku pracy świadczonej na rzecz pracodawcy tj. Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, tym samym stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne i stanowi przychody wskazane w decyzji.

2) Decyzją z dnia 25 maja 2020 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie art. 83 ust. 1 w zw. z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1, 5, 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach

opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych stwierdził, że przychód uzyskany przez S. S. w okresie stycznia 2015 r. do lipca 2015 r., od października 2015 r. do kwietnia 2016 r. z tytułu świadczenia pracy w ramach zawartych umów zlecenia z Towarzystwem (...) (wcześniej Klub Sportowy (...)), jest przychodem ze stosunku pracy świadczonej na rzecz pracodawcy tj. Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, tym samym stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne i stanowi przychody wskazane w decyzji.

Odwołania od powyższych decyzji wywiódł Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji zaskarżając je w całości.

W uzasadnieniu odwołujący wskazał, że wydając zaskarżoną decyzję organ błędnie ustalił stan faktyczny i nie dokonał rzetelnej jego oceny. Podstawą rozstrzygnięcia pozwanego jest przyjęcie trójkąta umów tj. umowy o pracę, umowy zlecenia (o dzieło) między pracownikiem, a osobą trzecią i umowy o podwykonawstwo między pracodawcą a zleceniodawcą. Odwołujący wskazał, że w ramach zawartych umów zlecenia instruktorzy pływania nie wykonywali pracy na rzecz MOSiR, lecz działali w ramach wyspecjalizowanego podmiotu w zakresie nauki pływania – Towarzystwa (...). W ocenie odwołującego działania organu należy uznać jako nadmiernie rozszerzające zakres interpretacji art. 8 ust. 2a u.s.u.s., w sytuacji gdy zarówno z dokumentów jak i okoliczności faktycznych wynika, że MOSiR nie jest i nie powinien być traktowany jako pracodawca w odniesieniu do świadczenia usług przez instruktorów pływania.

Na podstawie art. 219 k.p.c. połączono sprawy ze wskazanych wyżej odwołań w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Ubezpieczony S. S. zajął stanowisko w sprawie popierając stanowisko procesowe odwołującego.

Ubezpieczony B. K. nie zajął merytorycznego stanowiska w sprawie.

Towarzystwo (...) w Z. nie przystąpiło do sprawy w charakterze zainteresowanego.

Wyrokiem z dnia 26 października 2022 r. sygn. akt IV U 1460/20 Sąd Okręgowy w Zielonej Górze uchylił zaskarżone decyzje (pkt I i II wyroku) oraz zasądził od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 360 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za okres od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt III wyroku).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Miasto Z. w latach 2013-2018 zawierało z Towarzystwem (...) (wcześniej Klub Sportowy (...)) umowy na świadczenie usług polegających na zapewnieniu kadry instruktorskiej do prowadzenia zajęć nauki pływania oraz doskonalenia dla dzieci oraz dorosłych na basenach Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Z. przy ul. (...) w Centrum (...) oraz przy ul. (...) w Kompleksie Sportowym B. i Hala. Umowy te były zawierane w drodze przetargu publicznego w oparciu o art. 39 ustawy Prawo zamówień publicznych.

Kursy nauki pływania i doskonalenia dla dzieci oraz dorosłych prowadzone były przez posiadającą uprawnienia do prowadzenia kursów kadrę instruktorską (w tym przez ubezpieczonych Z. D., K. Ż. oraz P. M.) zatrudnionych na podstawie umów zlecenia, którą zapewniało Towarzystwo (...) (wcześniej Klub Sportowy (...)) w ramach ww. umów.

Umowy zawierane były raz na rok na naukę pływania dzieci i dorosłych, obejmując również naukę pływania realizowaną w ramach lekcji w-f klas II szkół podstawowych,

Nauka pływania jest zadaniem własnym Miasta Z., realizowanym w ramach kultury fizycznej, o której mowa w art. 7 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Środki publiczne, z których finansowana jest nauka pływania pochodzą z budżetu Miasta Z. i podlegają reżimowi ustawy o finansach publicznych oraz ustawy - Prawo zamówień publicznych.

Stroną wszystkich umów mających na celu zapewnienie kadry instruktorskiej na prowadzenie zajęć nauki pływania jest jednostka samorządu terytorialnego – Miasto Z., a miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji wskazywany był jako statio municipi.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest jednostką budżetową Miasta Z. w rozumieniu art. 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, tj. jednostką organizacyjną sektora finansów publicznych nieposiadającą osobowości prawnej, która pokrywa swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadza na rachunek budżetu jednostki samorządu terytorialnego,

Na podstawie umowy o pracę z dnia 31 stycznia 2013 r. B. K. był zatrudniony w Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji od dnia 1 lutego 2013 r. na czas nieokreślony na stanowisku ratownika, w pełnym wymiarze czasu pracy.

Do obowiązków zainteresowanego w ramach umowy o pracę na stanowisku ratownika należało w szczególności:

##

- przestrzeganie czasu pracy ustalonego w zakładzie pracy,
- przestrzeganie Regulaminu Pracy i ustalonego w zakładzie pracy porządku,
- przestrzeganie przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów przeciwpożarowych,
- dbanie o dobro zakładu prac, zachować w tajemnicy informacje, które mogłyby narazić pracodawcę na szkodę,
- utrzymywanie czystości w miejscu pracy,
- znajomość przepisów warunkujących funkcjonowanie MOSiR w Z.,
- kontrola stanu technicznego niecek oraz atrakcji wodnych,
- utrzymywanie w czystości ścian przybasenowych na linii wody, dna basenów, hamowni oraz atrakcji,
- zgłaszanie poważniejszych awarii i usterek bezpośrednio przełożonemu,
- nadzór nad wyposażeniem sprzętowym,
- wywiązywanie się z obowiązków z tytułu wewnętrznego regulaminu pracy MOSiR,
- zapewnienie bezpieczeństwa osób przebywających na terenie pływalni, kąpiących się, korzystających z atrakcji wodnych jak i przebywających w hali basenowej,
- usuwanie zanieczyszczeń stałych, przedmiotów mogących spowodować zranienie lub uszkodzenie ciała,
- udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej, podstawowe opatrzenie ran i urazów, w poważniejszych przypadkach skierowanie do Ambulatorium i lub wezwanie Pogotowia (...),
- przestrzeganie ustalonych godzin rezerwacji torów pływackich lub basenów po zgłoszeniu takiej potrzeby przez pracownika MOSiR oznakowanie niecki w/w zakresie,
- włączanie i wyłączanie w niezbędnej ilości oświetlenia basenowej oraz atrakcji basenowych,
- pomiar parametrów wody w nieckach i hamowniach basenowych zgodnie z obowiązującym harmonogramem,
- przestrzeganie obowiązku skorzystania przez grupy zorganizowane jak również osoby indywidualne z kąpieli pod natryskiem przed wejściem na halę basenową,

- weryfikacja stroju do kąpielii zgodnie z obowiązującym regulaminem hali basenowej,
- przestrzeganie ogólnych zasad korzystania z pływalni określonych Regulaminem,
- prowadzenie dokumentacji obowiązującej w MOSiR na stanowisku pracy Ratownik,
- stałe przebywanie na stanowisku ratowniczym w danej strefie basenowej zgodnie z harmonogramem rotacyjnym,
- wykonywanie innych poleceń służbowych związanych z bieżącą pracą i realizacją zadań z zakresu D. Zespołu (...),

W czasie zatrudnienia B. K. na podstawie umowy o pracę w Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji, Towarzystwo (...) w Z. zawarło z zainteresowanym umowy zlecenia w okresie od 1 grudnia 2014 r. do 31 maja 2017 r., których przedmiotem było prowadzenie przez ubezpieczonego nauki pływania dla dzieci i dorosłych. Kursy nauki pływania były organizowane przez MOSiR w Z.,

Na podstawie umowy o pracę z dnia 14 września 2012 r. S. S. był zatrudniony w Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji od dnia 14 września 2012 r. na czas nieokreślony na stanowisku ratownika, w pełnym wymiarze czasu pracy.

Jego obowiązki w ramach umowy o pracę na stanowisku ratownika były takie same jak zainteresowanego B. K..

W czasie zatrudnienia S. S. na podstawie umowy o pracę w Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji, Towarzystwo (...) w Z. zawarło z zainteresowanym umowy zlecenia w okresie od 1 grudnia 2014 r. do 31 marca 2016 r., których przedmiotem było prowadzenie przez ubezpieczonego nauki pływania dla dzieci i dorosłych. Kursy nauki pływania były organizowane przez MOSiR w Z..

Towarzystwo (...) jest bezpośrednim kontynuatorem organizacji, które działały od września 1970 r. o kolejnych nazwach: T., D., N.-10, Korner-N.-10, Korner. Obecna nazwa „Towarzystwo (...) w Z.” funkcjonuje od 5 lat.

Zgodnie z obowiązującym statutem klub realizuje swoje cele, w szczególności przez: organizowanie i prowadzenie szkolenia pływackiego w formie treningów, konsultacji, obozów przy pomocy fachowej kadry trenersko-instruktorskiej; organizowanie zawodów i imprez sportowych oraz imprez sportowo-rekreacyjnych; uczestniczenie w zawodach organizowanych przez inne kluby lub instytucji oraz udział w zawodach międzynarodowych; organizowanie nauki pływania dla dzieci, młodzieży i dorosłych; wykonywanie usług zleconych w zakresie organizowania imprez sportowych, szkoleniowych i rekreacji ruchowej.

Klub organizuje nauki pływania dla dzieci szkół podstawowych na zlecenie Miasta Z. od września 1992 r. Jednakże w określonych latach Miasto Z. zlecało takie usługi poprzez swoją jednostkę budżetową – MOSiR w Z..

Także przed rokiem 1992 klub prowadził nauki pływania, jednak bez udziału Samorządu Miejskiego.

W spornych okresach, Towarzystwo (...) miało zawarte z Miastem Z. umowy o naukę pływania dla klas drugich szkół podstawowych i o naukę pływania dzieci, młodzieży i dorosłych. W celu realizacji tych umów klub zatrudniał zleceniobiorców na stanowiskach instruktora pływania, którzy realizowali program nauki pływania. W ramach projektu nauki pływania, w kadrze trenersko-instruktorskiej byli zatrudniani wyłącznie trenerzy posiadający licencje (...) Związku (...).

Zleceniobiorcy czynności wynikające z umów zlecenia w zakresie prowadzenia nauki pływania dla dzieci i dorosłych wykonywali na basenie MOSiR przy ul. (...) oraz basenie MOSiR przy ul. (...). W ramach zajęć instruktorzy korzystali ze sprzętu znajdującego się na basenie.

Ustalona wysokość wynagrodzenia zleceniobiorców – stawka godzinowa – wynikała z przetargu lub konkursu ofert. Większość środków przeznaczonych na naukę pływania w Z. to decyzje Rady Miasta. Wynagrodzenie wypłacało

Towarzystwo (...) w Z. w formie przelewu na podstawie wystawianych przez klub comiesięcznych faktur z dołączeniem protokołu wykonania zadań.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy wydał zaskarżony wyrok.

Na wstępie rozważań prawnych Sąd Okręgowy wskazał, że zaskarżone decyzje podlegają uchyleniu, jako wydane z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, w stopniu takim, że czynią te decyzje nieistniejącymi. W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżone decyzje nie zostały bowiem wydane w stosunku do strony, która nie jest, bo nie może być płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne od zainteresowanych zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.

Następnie Sąd Odwoławczy podkreślił, że odwołujący Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest jednostką budżetową Miasta Z. w rozumieniu art. 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, tj. jednostką organizacyjną sektora finansów publicznych nieposiadającą osobowości prawnej, która pokrywa swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadza na rachunek budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Sporne umowy nie zostały zawarte przez odwołującego zostały zawarte przez Miasto Z. jako jednostkę samorządu terytorialnego, w imieniu której i na rzecz której umowy podpisał odwołujący.

W dalszej części uzasadnienia akcentował, że zgodnie z art. 180 § 1 k.p.a. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy k.p.a., chyba że przepisy dotyczące ubezpieczeń ustalają odmienne zasady postępowania w tych sprawach. Jak stanowi art. 181 k.p.a., organy odwoławcze właściwe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych określają przepisy odrębne; do postępowania przed tymi organami stosuje się odpowiednio przepis art. 180 § 1 k.p.a. Treść tego przepisu z jednej strony oznacza przyznanie pierwszeństwa przepisom szczególnym, z drugiej zaś wskazuje, że postępowanie odwoławcze toczy się, poprzez zastosowanie art. 83 ust. 2 ustawy systemowej, na zasadach i w trybie określonym w k.p.c. Tym samym przepisy k.p.a. stosuje się tylko wtedy, gdy określonej kwestii nie normują przepisy szczególne. W ocenie Sądu Okręgowego pozwany organ rentowy wydał zaskarżone decyzje z naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym. Są to więc decyzje bezwzględnie nieważne.

Sąd ubezpieczeń ma obowiązek ocenić sporną decyzję – jako przedmiotu odwołania – z punktu widzenia jej wadliwości formalnej, o której mowa w art. 156 § 1 k.p.a., a przepis ten przewiduje również wydanie decyzji z rażącym naruszeniem prawa, jako przesłankę stwierdzenia jej nieważności. Sąd ubezpieczeń społecznych może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego, jako przedmiotu odwołania (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21.09.1984 r. sygn. III CZP 53/84).

Zdaniem Sądu I instancji taka sytuacja występuje właśnie w przedmiotowej sprawie.

Sąd Okręgowy zaakcentował, że zaskarżone decyzje są wadliwe, ponieważ wydane zostały w stosunku do strony, która nie jest i nie może być stroną postępowania z przyczyn wskazanych wyżej. Wydana zatem została z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym. W zaskarżonych decyzjach jako ich adresata wskazano Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Z., który nie jest płatnikiem składek. To miasto Z. jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne, natomiast Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji nie ma osobowości prawnej. Jest wyłącznie *statio municipi* Miasta Z.. Odwołujący – MOSiR Z. jest płatnikiem składek jedynie w stosunku do osób zatrudnionych w ramach stosunku pracy – art. 3 k.p.

Umowy zawarte z Towarzystwem (...) przez zainteresowanych mają charakter cywilnoprawny, nie są to umowy o pracę. Okoliczność, że odwołujący Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Z. jest pracodawcą w stosunkach pracowniczych i płatnikiem składek z tego tytułu nie może powodować – zdaniem Sądu I instancji, że ten Ośrodek będzie też płatnikiem składek od umów cywilnoprawnych.

Miasto Z. realizując zadania własne w ramach kultury fizycznej organizuje naukę pływania dla dzieci i dorosłych. Z kolei nauka pływania finansowana jest z budżetu Miasta Z..

W celu realizacji powyższego zadania przez Miasto Z. - Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Z. corocznie były zawierane umowy, których przedmiotem była nauka pływania dzieci i dorosłych, obejmujące również naukę pływania realizowaną w ramach lekcji wychowania fizycznego klas drugich szkół podstawowych. Umowy te zawierane były w drodze przetargu publicznego w oparciu o art. 39 ustawy Prawo zamówień publicznych. W przetargu mógł wziąć udział każdy podmiot spełniający warunki określone w ogłoszeniu, tj. dysponujący kadrą o określonych kwalifikacjach.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji kierował zapytania ofertowe do podmiotów zajmujących się nauką pływania. Rzeczywista rola MOSiR sprowadzała się do pośredniczenia pomiędzy Miastem Z., a organizacją pozarządową, której oferta została wybrana w drodze przetargu publicznego.

Towarzystwo (...) w drodze organizowanych przetargów zostało wybrane jako podmiot zapewniający profesjonalną kadrę instruktorską do prowadzenia zajęć nauki pływania dla dzieci i dorosłych. Zleceniodawcą usług świadczonych przez Towarzystwo (...) była jednostka samorządu terytorialnego Miasto Z., realizująca w ten sposób nałożone na nią mocą ustawy zadania własne. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji nie jest stroną żadnej z umów zawieranych z Towarzystwem (...).

Mając powyższe na uwadze Sąd I instancji stwierdził, że organ rentowy wydał zaskarżone decyzje określające podstawę wymiaru składek w stosunku do podmiotu, który nie jest i nie może być płatnikiem składek. Zatem należało na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. orzec jak w sentencji wyroku.

Nadto Sąd I instancji podkreślił, że Sąd Apelacyjny w Poznaniu zajął stanowisko w analogicznej sprawie (sygn. III AUa 592/18).

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1, art. 98 § 1¹ k.p.c., art. 99 k.p.c. w związku z § 2 pkt 1 i § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265), przyznając dwukrotność stawki z uwagi na charakter sprawy, obszerność materiału, czas trwania postępowania i nakład pracy pełnomocnika odwołującego.

Sąd Okręgowy podkreślił jednocześnie, że żadna ze stron, reprezentowanych przez zawodowych pełnomocników nie podała wartości przedmiotu sporu, wobec tego dla ustalenia podstawy wysokości wynagrodzenia pełnomocnika przyjęto najniższą stawkę minimalną z § 2 pkt 1 powołanego rozporządzenia.

Apelację od tego wyroku złożył pozwany organ rentowy zarzucając mu:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2a i art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 ustawy 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niewłaściwe zastosowanie i uchylenie zaskarżonej decyzji jako wydanej z rażącym naruszeniem prawa,
2. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego i uznanie, że wydanie wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. było możliwe, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala przyjąć, iż wskazane w decyzjach przychody osób zainteresowanych, uzyskane w związku z zawarciem umowy zlecenia z Towarzystwem (...), stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, a zebrany w sprawie materiał jednoznacznie wskazuje, iż osoby ubezpieczone wykonywały czynności na rzecz swojego pracodawcy, zgodnie z jego zapotrzebowaniem; a pracodawca był beneficjentem pracy wykonywanej w ramach umów zlecenia.

Powołując się na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł:

- o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania płatnika składek oraz zasądzenie od strony przeciwnej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za postępowanie w I instancji,

ewentualnie

- o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania,

a ponadto w obu przypadkach o zasądzenie od strony przeciwnej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację odwołujący wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz odwołującego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zaskarżony wyrok podlega uchyleniu, a to wobec braku podstaw prawnych do uchylenia zaskarżonej decyzji.

Na wstępie Sąd Apelacyjny podkreśla, że w okolicznościach faktycznych sprawy, w której została wniesiona apelacja, organ rentowy zaskarżoną decyzją stwierdził, iż przychody uzyskane przez ubezpieczonego z tytułu umów zlecenia są przychodem ze stosunku pracy świadczonej na rzecz pracodawcy tj. Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, tym samym stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Zgodnie z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu. Cytowany przepis dotyczy enumeratywnie określonych sytuacji uzasadniających uchylenie decyzji organu rentowego i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania. Może to nastąpić jedynie w przypadku decyzji nakładających na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie, które zostały wydane z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny podkreśla, że zaskarżona decyzja o ustaleniu podstawy wymiaru składek nie jest objęta dyspozycją art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., a zatem brak było podstaw do wydania zaskarżonego wyroku w oparciu o ten przepis (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2016 r. II UZ 18/16, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2022 r. II UZ 31/22). Zatem wyłącznie już to, że decyzja w przedmiocie ustalenia podstawy wymiaru składek nie jest objęta dyspozycją art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. jest wystarczającą przesłanką do uwzględnienia apelacji pozwanego organu.

W postanowieniu z 4 października 2022 r., sygn. II UZ 31/22 Sąd Najwyższy wyjaśnił nadto, że zgodnie z art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c. ubezpieczonym jest osoba ubiegającą się o: a) świadczenie z ubezpieczeń społecznych albo o emeryturę lub rentę, b) ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, jego zakresu lub wymiaru składki z tego tytułu, c) świadczenia w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, d) świadczenie odszkodowawcze przysługujące w razie wypadku lub choroby pozostające w związku ze służbą. W art. 477¹¹ § 1 k.p.c. zdefiniowano, że stronami postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są ubezpieczony, osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności i zainteresowany. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 21 czerwca 2023 r. sygn. II UZ 41/23.

Mając na uwadze wskazane rozróżnienie powstaje zasadnicze pytanie, czy odwołujący się w sprawie posiada status „ubezpieczonego”, czy też jest „inną osobą, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”. Przesądzenie tej kwestii ma znaczenie dla dopuszczalności zastosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Zaprezentowany aspekt był przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 3 września 2020 r., II UZ 12/20, LEX nr 3225191 gdzie wskazano, że Kodeks postępowania cywilnego ani w art. 477¹¹ § 1 k.p.c., ani też w pozostałych przepisach nie definiuje „innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”, choć z celu regulacji tego przepisu można przyjąć, że chodzi o osobę, na której sferę prawną zaskarżona decyzja oddziałuje bezpośrednio, przy czym jest to podmiot inny od ubezpieczonego oraz od zainteresowanego. Podobnie jak ubezpieczony, osoba ta jest adresatem decyzji wydanej przez organ rentowy. W odróżnieniu od zainteresowanego będzie nią więc osoba, w stosunku do której decyzja organu rentowego wywołuje bezpośrednie skutki prawne, skoro ten podmiot był już uczestnikiem postępowania przed organem rentowym, to znaczy został co najmniej wymieniony w treści (sentencji) decyzji organu rentowego. Osoba ta nie jest jednak inicjatorem postępowania przed organem, który wydaje względem niej decyzję, działając bez jej wniosku (z urzędu, w wyniku kontroli). Chodzi tu, między innymi, o decyzje wydawane w sprawach o ustalenie istnienia ubezpieczenia i obowiązku uiszczenia składek z tego tytułu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2017 r., II UK 360/16, LEX nr 2390723; z dnia 2 września 2020 r., I UK 238/19, LEX nr 3062755, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2016 r., II UZ 18/16, LEX nr 2111410 oraz M. K., Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, LEX 2013). W sprawach tego rodzaju, organ rentowy wydaje decyzję z urzędu, a to oznacza, że nie występuje relacja „ubiegania się o ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia”, która zgodnie z art. 476 § 5 pkt 2 lit. b) k.p.c. definiuje „ubezpieczonego”. Znaczy to tyle, że płatnik składek będący adresatem wydanej z urzędu decyzji w przedmiocie ustalenia istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych nie ma statusu „ubezpieczonego”. Sumą tego wywodu jest konkluzja, że skoro płatnik składek nie ma w prawie procesowym statusu ubezpieczonego, to w sprawach o objęcie ubezpieczeniem społecznym i określenie wysokości podstawy wymiaru składek art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie znajduje zastosowania. Nie jest to bowiem sprawa, w której wobec ubezpieczonego wydano decyzję nakładającą zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie. Sąd Najwyższy wskazał również, iż decyzji o podleganiu ubezpieczeniom społecznym i określającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne nie sposób utożsamiać z „decyzją nakładającą na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie”. W szczególności określenie podstawy wymiaru składek nie jest tożsame z nałożeniem na ubezpieczonego zobowiązania.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał, iż niniejszej sprawie brak jest przesłanek zarówno w ujęciu podmiotowym jak i przedmiotowym, pozwalających na zastosowanie przez Sąd I instancji art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. (odwołujący nie ma statusu ubezpieczonego, a sprawa nie jest sprawą, w której wobec ubezpieczonego wydano decyzję nakładającą zobowiązanie lub ustalającą wymiar tego zobowiązania).

Ponadto wskazać należy, że w postanowieniu z dnia 18 stycznia 2022 r. (...) 403/21 Sąd Najwyższy orzekł, iż użyty w art. 4 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych termin „pracodawca” należy pojmować w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p., uznający za pracodawcę osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną, nawet nieposiadającą osobowości prawnej, jeśli zatrudnia ona pracowników. Tak zdefiniowany pracodawca jest z mocy art. 4 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych płatnikiem składek dla wszystkich pracowników w rozumieniu tego aktu, a zatem także tych, o których stanowi art. 8 ust. 2a tej ustawy, w tym dla pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią. Stanowisko takie wynika również z wcześniejszego wyroku Sądu Najwyższego z 13 lutego 2014 r., I UK 323/13.

Z kolei zgodnie z treścią art. 38a ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jeżeli w związku z przeprowadzonym postępowaniem wyjaśniającym lub kontrolą wykonywania przez płatników składek obowiązków z zakresu ubezpieczenia społecznego zachodzi konieczność wydania decyzji, o której mowa w art. 83 ust. 1 pkt 1a, Zakład wydaje decyzję podmiotowi zgłaszającemu ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych oraz płatnikowi składek ustalonemu przez Zakład.

Skoro więc ZUS, w obliczu art. 38a, jest obowiązany do wydania decyzji wobec podmiotu, który zgłosił się jako płatnik składek, to podmiotowi temu, służy prawo do sądu, a w tym zakresie uprawnienie do zakwestionowania decyzji. W orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, że w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych

adresat decyzji ma legitymację procesową formalną do jej zaskarżenia i bycia stroną postępowania, której nie musi odpowiadać jego prawo lub obowiązek wynikający z przepisów prawa materialnego.

Innymi słowy gdyby nawet Sąd I instancji doszedł do wniosku, iż adresat decyzji nie jest w świetle przepisów prawa materialnego zobowiązany do wykonania obowiązku nałożonego decyzją administracyjną w aspekcie podmiotowym (nie jest stroną stosunku zobowiązaniowego), to stan taki nie pozbawia go statusu strony postępowania, a jedynie może prowadzić do uwzględnienia odwołania - art. 477 § 2 k.p.c. - i stwierdzenia, że jego zobowiązanie nie istnieje (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20.10.2015r. sygn. I UZ 13/15, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8.12.2015r. sygn. I UZ 20/15, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27.01.2016r. sygn. I UZ 29/15, postanowienie Sądu Najwyższego z 1.03.2016r. sygn. I UZ 38/15).

Konkludując, z uwagi na brak podstaw do uchylenia zaskarżonej decyzji, Sąd Okręgowy winien merytorycznie rozpoznać odwołanie po przeprowadzeniu dowodów, które uzna za celowe i konieczne.

Nadto Sąd Apelacyjny zaznacza, że mimo iż sąd odwoławczy jest sądem merytorycznym, to jednocześnie postępowanie przed tym sądem jest również postępowaniem kontrolnym, dlatego ustawodawca uznał, że brak merytorycznego rozpoznania sprawy przez sąd pierwszej instancji jest podstawą do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, jednocześnie na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

sędzia Marta Sawińska